

JAUSMŲ RAIŠKA JAUSTUKAIS MOKINIŲ KALBOJE

ESMINIAI ŽODŽIAI: jaustukai, mokinių kalba, skoliniai, keiksmazodžiai.

Jaustukai aktyviai vartojami šnekamojoje kalboje įvairiausiems jausmams reikšti. Šią nekaitomą kalbos dalį „sudaro žodžiai, tiesiogiai ir raiškiai perteikiantys jausmus, valios aktus bei paskatas jų neįvardydami“ (DLKG 2006: 462). Nors sakinį bendravimą šiuo metu dažnai pakeičiančioje elektroninėje komunikacijoje šiam tikslui dažnai vartojami jausmaženkliai (žr. Wolf 2000: 827–833; Tossell 2012: 659–663), bet ir čia nevengiama žodinės jausmų raiškos, kuriai geriausiai ir tinka jaustukai. Tačiau tyrimų, kaip jaustukai funkcionuoja dabartinėje lietuvių kalboje, kokių esama pokyčių ir naujovių, beveik nėra (daugiau tyrimų sulaukia jaustukų fonosemantika, plg. Zabarskaitė 2009: 91–110). Tyrimams ypač tinka mokinių kalba, kurioje galima rasti įvairių kalbos naujovių ar pokyčių užuomazgų.

Nuo 2015 m. Lietuvių kalbos instituto Bendrinės kalbos tyrimų centre veikia Mokyklinės lituanistikos grupė (vad. dr. Aurelija Tamulionienė), kuri tiria mokinių kalbą, jų kalbines nuostatas. Asociacija „Lituanistų sambūris“, bendradarbiaudama su Mokyklinės lituanistikos grupės mokslininkais, pagal Ugdymo plėtotės centro remiamą projektą „Moderniosios lietuvių kalbos leksikos pokyčių integracija į mokymo turinį ir mokytojų dalykinių kompetencijų ugdymas“ surengė dvi mokinių ir mokytojų apklausas apie lietuvių kalbos leksiką, jos vartojimą, mokymą ir vertinimą. 2015 m. rugsėjį apklausų svetainėje *apklausa.lt* mokiniams buvo pateiktą iš 15 klausimų sudaryta anketa, kuri aprėpė tarptautinių žodžių, tarmybių, naujažodžių, keiksmazodžių vartoseną, kalbos turtingumą (mokiniai turėjo paaiškinti, ką reiškia žodžiai *aukštiekninkas* ir *meldai*, įvardyti, kokiais jaustukais išreiškia savo jausmus nurodytose situacijose, kai yra tarp draugų ir su jais bendrauja, ir kt.). Taip pat buvo tirti mokinių elektroninės komunikacijos rašto įpročiai, jų gebėjimas naudotis popieriniais ar internetiniais žodynais. Anketos tikslas – įvertinti, kaip mokiniai išmano įvairius leksikos sluoksnius, taip pat išbandyti platesnių tyrimų galimybes pagal atskiras apklausos klausimų temas. Straipsnio tikslas – remiantis mokiniams pateiktos anketos rezultatais, išnagrinėti jausmų raišką jaustukais mokinių kalboje ir įvertinti lietuviškų ir nelietuviškų jaustukų santykį.

Vienas iš 15-os mokiniams pateiktų klausimų buvo toks: ***Kokiais jaustukais išreikštumėte savo jausmus nurodytose situacijose, kai esate tarp draugų ir su jais bendraujate?*** Šiuo klausimu norėta iširti, ar mokiniai suvokia, kas yra jaustukai, taip pat išsiaiškinti, kokius jaustukus vartoja dažniausiai. Buvo iškelta hipotezė, kad vartosenoje stipriai konkuruoja lietuviški ir angliški jaustukai ar net pastarieji ima viršų (žr. paveikslą). Šios svetimos kalbos elementų atsiradimui gimtojoje kalboje didžiulę įtaką daro anglų kalbos prestižas (plačiau žr. Sauciuc

2006: 269; Vaicekauskienė 2007: 34). „Dviejų kultūrų kontaktas turbūt retai kada būna vienodai abipusis, dažniau tai – „duodančiosios“ ir „imančiosios“ pusių santykis. Duodančioji pusė – tai prestižinė kultūra, į kurią imančioji kultūra lygiuojasi ir kurios prestižiškumas daro prestižinę ir jos kalbą“ (Vaicekauskienė 2007: 39), todėl jaustukai, kaip ir kitos kalbinės raiškos priemonės, mokinių pirmiausia skolinami iš prestižinės kalbos, taip siekiama ne tik savo kalbą paversti prestižine, bet ir neišsiskirti iš bendraamžių grupės. Reikėtų pabrėžti, kad ši iš svietimos kalbos atėjusi emocinės-ekspresinės raiškos priemonė netrunka įsigalėti gimtojoje kalboje bei įsitvirtinti kalbos vartotojų sąmonėje (visai nebūtinai ilgas ir glaudus „imančiosios“ bei „duodančiosios“ kultūrų kontaktas). Pavyzdžiui, didžioji dauguma vienos Rumunijos aukštosios mokyklos studentų, į Italiją atvykusių pagal kultūrinių mainų programą ir šioje šalyje praleidusių vos 10 dienų, akimirksniu iš italų kalbos pasiskolino ir pradėjo vartoti tokius jaustukus kaip *bah* ir *boh* (Sauciuc 2006: 269).

uoau!!
Ah kaip idomu, bet tuo paciu ir paslapynga.
Cha , geras!
Vau! Laaabai idomu!
kaip ydomu oau ziaurei faina
jo, sorry , ten sirdele... ups apsikvailinau
šurpu 😂 brrrrrrrrrrr
man labai reikia please pasakykit!!!!!!! 😊
uau! Rūta, tai tesiok nuostabu. oh , viskas taip žavinga.
fu , maiklas Dzeksonas man nepatinka,

PAV. Ištraukos iš 8–11 metų mergaičių pokalbių interneto svetainėje www.super.lt (2010 m.)

(Ritos Miliūnaitės skaidrė. Lietuviški ir nelietuviški jaustukai paryškinti.)

JAV psichologas Robertas Plutchikas bazinių emocijų (jausmų) teorijoje skyrė aštuonias pagrindines emocijas (jausmus), t. y. priėmimą, pasibjaurėjimą, pyktį, baimę, džiaugsmą, sielvartą, nuostabą, laukimą (smalsumą) (Lekavičienė 2008: 383). Apklausoje mokiniams pateiktas klausimas apie jaustukus aprėpia penkis iš aštuonių pagrindinių jausmų, kurie mokinių yra geriau suvokiami, t. y. pyktį, baimę, džiaugsmą, pasibjaurėjimą ir nuostabą. Siekiant išsiaiškinti, kokius jaustukus mokiniai vartoja, buvo pateiktos konkrečios, artimos mokinių kasdieniam gyvenimui situacijos, kai reikia išreikšti jausmą. Daryta prielaida, kad dauguma mokinių į pateiktus klausimus atsakė sąžiningai.

Apklausoje dalyvavo 532 mokiniai iš skirtingų Lietuvos miestų, o toks respondentų skaičius jau leidžia išvelgti polinkius, kaip, kokiais jaustukais mokiniai linkę išreikšti savo jausmus, kai yra tarp draugų ir su jais bendrauja. Kadangi apklausa buvo anoniminė, mokiniai (jų amžiaus grupės neskirtos) turėjo nurodyti tik mokyklą, kurioje mokosi. Kaip matyti iš atsakymų, apklausoje dalyvavo mokiniai iš Anykščių, Elektrėnų, Kauno, Kėdainių, Kretingos, Mažeikių, Palangos, Plungės, Raseinių, Telšių, Trakų, Ukmergės, Vilniaus ir Zarasų mokyklų bei gimnazijų.

Pirmoji apklausoje mokiniams pateikta situacija – *pasakojate, kad eidami užkliuvote už ko nors ir užsigavote koją*. Kaip matyti iš 1 lentelės, mokinių atsakymuose vyrauja bendrinėje kalboje nevertotina anglybė *auč* ir jai artimiausi lietuviški atitikmenys – *ai*, *oi* (plačiau apie

jaustuką *auč* ir jo vartoseną žr. *Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyną* (ND)). Labai retais atvejais pasitaiko, kad vietoj jaustukų mokiniai renkasi ištiktukus (*pyst*, *keberioškšt*, *pokšt* ir kt.), tačiau negalima teigti, kad jie neskiria dviejų skirtingų kalbos dalių – jaustuko ir ištiktuko, greičiausiai kai kurie norėjo išryškinti ne savo patirtus jausmus, o konkretaus veiksmo – užkliuvimo – garsus. Beje, „ištiktukai laikomi atskira kalbos dalimi tik lietuvių ir dar kai kuriose neindoeuropiečių kalbose. Kitų kalbų gramatikose jie paprastai skiriami prie jaustukų, kartais ir prie veiksmožodžių“ (DLKG 2006: 469).

1 LENTELĖ. Supykusių mokinių vartojami jaustukai ir juos atstojantys žodžiai¹

Lietuviški jaustukai, ištiktukai	Nelietuviški jaustukai (anglybės)	Jaustukus atstojantys žodžiai (keiksmožodžiai, eufemizmai)
<i>Ai, aj</i> (72)	<i>Auč, au, auch, auuch, ouch, ouč, jauč, tauč</i> (85)	[<i>Riebus rusiškas keiksmožodis</i>]
<i>Oi, oj, oooj</i> (65)	<i>Ups</i> (3)	<i>Blemba, bliamba, blmb</i> (17)
<i>Ui, uj, uoj</i> (18)	<i>For fuck sake, ffs</i> (3)	<i>Velniats, po velnių</i> (8)
<i>Bam, bum</i> (15), <i>bumt</i> (1)		<i>Eina namas</i> (1)
<i>Pyst, pist</i> (12)		<i>Po šimts perkūnų</i> (1)
<i>Keberioškšt</i> (3)		<i>Po šimts pyškių</i> (1)
<i>Pokšt</i> (3)		

Ekspresyvosios leksikos tyrėja Jolanta Zabarskaitė straipsnyje „Jaustukai kalboje ir šnekoje“ pabrėžia, kad „tokią pat kaip jaustukai – emocinę funkciją – atlieka ir keiksmožodžiai, leksikos periferijos vienetai, sistemoje svyruojantys tarp jaustukų ir frazeologizmų“ (Zabarskaitė 2009: 93–94), todėl nemažai mokinių, reikšdami pyktį, pirmenybę teikia ne jaustukams, o keikiamiesiems žodžiams. Dažniausiai jaunuoliai surašė įvairius rusiškus keiksmožodžius, nors nurodė ir lietuviškų keiksmų (tik abejotina, ar taip ir vartoja), pvz.: *po velnių, po šimts perkūnų, po šimts pyškių*. Prie lietuviškų keiksmų šliejasi rusiškų keiksmožodžių eufemizmai, tokie kaip *bliamba* ir *eina namas*. Nagrinėjant atsakymus, buvo pastebėta, kad pykčiui reikšti nemažai mokinių iš viso nenurodė jaustukų – arba nesuprato užduoties, arba jų ir nevartoja. Čia ir kitur šiame straipsnyje pateikiama autentiška mokinių kalba:

Šiandien nutiko nedidelė bėda: D Nepatikėsi, kas atsitiko.. lipdama laiptais, nepastebėjau dar vieno laipto ir kritau.. Pasijaučiau labai žiopla: D;

Labai nusibrozdinau koją, kaip skauda;

Primeskėjau, ir užkliuvau kaip dėjąu kojon.

Antroji situacija: ***maloniai nustebote – gavote netikėtą dovaną***. Maloniam nustebimui reikšti mokinių atsakymuose vyrauja lietuviški jaustukai (žr. 2 lentelę). Mokiniai, norėdami parodyti didžiulę nuostabą, jaustuko balsį ar priebalsį taria tęsiamai ir tai atspindi rašydami – jį

¹ Šioje ir kitose lentelėse prie jaustukų ir kitų emociškai konotuotų žodžių skliaustuose pateikiami skaičiai rodo šių išraiškos priemonių pavartojimo atvejų dažnį mokinių atsakymuose į anketos klausimus. Šalia pagrindinio emociškai konotuoto žodžio pateikiami ir kiti rašybos variantai.

sudvigubina, pvz.: *oo*, *avv*, ar sutrigubina, pvz., *ooo*. Reikšdami pyktį, jaunuoliai įprastai vartoja pirminius, arba neišvestinius, jaustukus, kurie „neturi apibrėžtos morfologinės formos“ (DLKG 2006: 462), tačiau antrojoje situacijoje randasi ir antrinių, arba išvestinių, jaustukų – „vedinių savarankiškų žodžių, netekusių savo įvardijamosios paskirties, o neretai – ir morfologinių požymių“ (DLKG 2006: 463), pvz., *valio* (plg. *valioti*). Reikšdami nuostabą, jaunuoliai vartoja ne tik žodžius, reiškiančius kalbos etiketą, pvz.: *ačiū*, *labai ačiū*, bet ir keiksmazodžius, nes „[k]eiksmazodžiais ne visada išreiškiami neigiami jausmai tikrovės atžvilgiu, kartais keikiamasi ir norint išreikšti šiaip stiprias, „perkaitusias“ emocijas (pvz., netikėtumą, stiprų nustebimą, net staiga ištikusią sėkmę ir pan.)“ (Zabarskaitė 2009: 101).

2 LENTELE. Nustebusių mokinių vartojami jaustukai ir juos atstoiantys žodžiai

Lietuviški jaustukai	Nelietuviški jaustukai (anglybės)	Jaustukus atstoiantys žodžiai (keiksmazodžiai, žargonybės)
<i>Oho</i> (91)	<i>Wow</i> (14); <i>vau</i> (42); <i>wau</i> (2)	<i>Geras</i> (4); <i>nu čia geras</i> (1); <i>kai geras</i> (1)
<i>O</i> , <i>oo</i> , <i>ooo</i> (47)	<i>Omg</i> (21)	<i>Jėga</i> (3)
<i>Ačiū</i> (30), <i>ačiū labai</i> (4), <i>labai ačiū</i> (5)	<i>Aww</i> , <i>aw</i> (16); <i>avv</i> (2)	<i>py...</i> [necenzūrinis žodis]
<i>Ak</i> (18)		
<i>Valio</i> (10)		

Keli mokiniai nustebimą, sumišusį su padėka, išreiškia ne jaustukais, o ilgesniais sakiniais, pvz.:

Eik tu sau, kaip cute iš tavo pusės;

Kaip smagu! Pirmą kartą gavau tokią netikėtą dovaną;

Seni, gavau gerą dovaną, visiškai nesitikėjau.

Dar viena mokiniams pateikta situacija – **pasibjaurėjote nemalonių kvapu**. Mokinių atsakymuose vyrauja vien lietuviški jaustukai, anglybių pasitaiko tik viena kita (žr. 3 lentelę). Dažniausiai mokinių vartojamas jaustukas *fu* neįtrauktas į *Dabartinės lietuvių kalbos žodyną* (DŽ), nors *Lietuvių kalbos žodyne* ir baigiamame rengti *Bendrinės lietuvių kalbos žodyne* (BŽ) šis jaustukas yra. Tiesa, *Lietuvių kalbos žodynas* (LKŽ) nedaro aiškios skirties tarp jaustukų *fu*, *fui* ir *fe*, tačiau esama nuomonės, kad vis dėlto skiriasi šių jaustukų, reiškiančių pasibjaurėjimą, stilistiniai atspalviai:

„*fe* – 1. pasibjaurėjimui reikšti (emocinė funkcija): **Fe**, *mesk!*; 2. pasišlykštint (emocinė funkcija): **Fe**, *koks spuogotas*.

fi – manieringai pasibjaurėjimui reikšti (emocinė funkcija): **Fi**, *koks neskanus*.

fu – 1. pasibjaurėjimui reikšti: **Fu**, *koks murzinas šuo*; 2. pasišlykštint: **Fu**, *netikusi merga*.

fui – 1. stipresniam pasibjaurėjimui reikšti: **Fui**, *nevalgk tų vaisių*; 2. labiau pasišlykštint: *Nesuprantu tų naujų papročių – fui!*“ (Zabarskaitė 2009: 93).

3 LENTELĖ. Pasibjaurėjimui reikšti mokinių vartojami jaustukai ir juos atstojantys žodžiai

Lietuviški jaustukai	Nelietuviški jaustukai (anglybės)	Jaustukus atstojantys žodžiai (keiksmažodžiai)
<i>Fu, fuu (195); fu kaip smirda (8); fū (12); fuj, fui (88); fe (22); feh (2); fech (1)</i>	<i>Omg (1)</i>	<i>[Pasakoju įsijautęs, gali išsprūsti rusišku žodžiu]</i>
<i>Ve (5); ew (12); vek (1)</i>	<i>Ups (1)</i>	<i>[Dažniausiai vartuju] po šimts fekalijų..</i>
<i>Hm (5)</i>		
<i>Vaje (3); vaje, koks kvapas (1)</i>		
<i>pff, pf, pfu (3); tfuuu, tfu (2)</i>		

Išnagrinėjus mokinių atsakymus, matyti, kad dauguma jaunuolių gana drąsiai reiškia pasibjaurėjimą nemaloniu kvapu, vis dėlto kai kurie išlieka santūresni ir kylančio jausmo neparo:

Koks nemalonus kvapas!;

Priklauso prie kokių draugu esu tai taip ir kalbu kogero jei smirdėtu aš tesiog nieko nesakyčiau;

Nieko nesakau.

Kita situacija – **išsigandote**. Ją apibūdinant mokinių atsakymuose vyrauja lietuviški pirminiai (neišvestiniai) jaustukai, pvz.: *a, ai, oi, o* (žr. 4 lentelę). Lietuviški antriniai (išvestiniai) jaustukai, tokie kaip *o Dieve, o Viešpatie, o Jėzau*, konkuruoja su angliška santrumpa *omg* (angl. *oh my God!* „Dieve mano!“).

4 LENTELĖ. Išgąsčiui reikšti mokinių vartojami jaustukai ir juos atstojantys žodžiai

Lietuviški jaustukai	Nelietuviški jaustukai (anglybės)	Jaustukus atstojantys žodžiai (keiksmažodžiai, senosios svetimybės, eufemizmai)
<i>A (93)</i>	<i>Omg (25)</i>	<i>Po šimts pypkių! (1)</i>
<i>O Dieve (28); o Viešpatie; o Jėzau (10); o Jezus tu Marija (1); o jesus marija ir visi sventieji su svenciausiasiais (1); dievulėliau (1).</i>		<i>O bože (2)</i>
<i>Oi (28); oj (8); uoj (3)</i>		<i>O kurmi (1)</i>
<i>O, ooo (23)</i>		
<i>Ai (17); aj (1)</i>		
<i>Ak (11)</i>		

Pasitaiko ir vienas kitas lietuviškas ar rusiškas keiksmožodis bei švelnesni jų variantai – eufemizmai, pvz., o *kurmi*². Tiesa, kai kurie mokiniai pabrėžia, kad išgąstį perteikti jiems padeda įvairūs nekalbiniai elementai, t. y. veido mimika, gestai. Tik nedaugelis mokinių nurodo, kad išsigandę neįsijaušiantys kalbinės ir nekalbinės raiškos priemonių, jie tik konstatuoja patį išgąščio faktą:

Nu ir išgasdinai tu mane!

Negazdink;

Durniau tu!

Paskutinė mokiniams pateikta situacija – **labai apsidžiaugęte**. Iš 5 lentelės matyti, kad jaustukų (lietuviškų ir nelietuviškų) vartoseną apylygė, nors šioje situacijoje mokiniai pateikia daugiau ir įvairesnių nelietuviškų jaustukų pavyzdžių. Galima daryti prielaidą, kad jaunuoliai, bendraudami su draugais, dažniau yra linkę reikšti džiaugsmą, o ne pyktį, nuostabą, pasibjaurėjimą ar baimę, todėl kaip tik šioje situacijoje jaustukų raiška tokia įvairi. Siekdami parodyti didžiulį džiaugsmą, norėdami išreikšti pasitenkinimą, mokiniai linkę jaustuko balsį ar priebalsį tarti tęsiamai, pvz.: *jeeee, ouuuuuuu, avvvv* ir kt.

5 LENTELĖ. Džiaugsmui reikšti mokinių vartojami jaustukai ir juos atstojantys žodžiai

Lietuviški jaustukai	Nelietuviški jaustukai (anglybės)	Jaustukus atstojantys žodžiai (keiksmožodžiai, žargonybės)
<i>Valio (45)</i>	<i>Yes (20); yey (12); yay (16); jay; jej; jejejeje (3); jes (3); yaaaaaaas (6)</i>	<i>Jėga (15)</i>
<i>Oho (22)</i>	<i>Je, jeeee (23); jė (19); yea (2); yeee, jei (7); jės (2); jėėj (1)</i>	<i>Kaip fainai (13)</i>
<i>O (20)</i>	<i>Vau (15); vauč; wow (5)</i>	<i>Nerealai (2)</i>
<i>Aaa (8)</i>	<i>Omg (10)</i>	
<i>O Dieve (4); o Dieve ačiū! (1)</i>	<i>Wuhu (2); vuhu (2); vūhū; who, woohoo (4); wooo, woo woo, uhu (2); voho (2); vuuuuuu (1); yohoo (1)</i>	
<i>Oi (4)</i>	<i>Aww (4); avvvv... (1)</i>	

Iš atsakymų paaiškėjo, kad tik nedaugelis mokinių savo džiaugsmą išreikštų ne kalbinėmis priemonėmis, o kūno kalba:

Savo džiaugsmą išreiškiu kūno veiksmais-nusišypsoju;

Šokinėjau iš laimės.

Ištirti ir apibendrinti duomenys apie jaustukus mokinių kalboje pateikti 6 lentelėje.

² Šis jaustukas nėra atsitiktinis. Nors ir nedažnai, jis pavartojamas šnekamojoje kalboje ir elektroninėje komunikacijoje.

6 LENTELĖ. Lietuviškos ir nelietuviškos jaustukų raiškos santykis mokinių kalboje

Eil. nr.	Situacijos	Lietuviškų ir nelietuviškų jaustukų santykis (procentais)	
		Lietuviški jaustukai	Nelietuviški jaustukai
1.	Pasakojate, kad eidami užkliuvote už ko nors ir užsigavote koją	67,5	32,5
2.	Maloniai nustebsite – gavote netikėtą dovaną	67,9	32,1
3.	Pasibjaurėjote nemaloniu kvapu	99,4	0,6
4.	Išsigandote	90	10
5.	Labai apsidžiaugėte	38,7	61,3

Kadangi tyrimui buvo pasirinktas apklausos metodas, reikia pažymėti, kad šie rezultatai rodo tik subjektyvų pačių mokinių savo kalbos stebėsenos vaizdą. Tikroji jaustukų vartosenos padėtis labiau išryškėtų, jeigu būtų atliktas objektyvios mokinių kalbos stebėsenos eksperimentas (įrašyta gyvoji mokinių kalba). Tačiau ir atliktoji apklausa rodo tam tikrus dabartinės mokinių ekspresyvosios sakytinės kalbos polinkius.

IŠVADOS

Išnagrinėjus mokinių atsakymus apie jausmų raišką kalbinės raiškos priemonėmis, galima daryti kelias išvadas:

1. Privačiojoje mokinių kalboje lietuviški ir angliški jaustukai ryškiai konkuruoja.
2. Iš lietuviškų jaustukų mokiniai nurodo dažniausiai vartojantys įvairius pirminius (neišvestinius) jaustukus.
3. Mokiniai linkę tais pačiais jaustukais reikšti gana skirtingus jausmus – nuo pykčio iki džiaugsmo.
4. Nuostabai, pasibjaurėjimui ir išgąsčiui reikšti mokiniai nurodo dažniausiai vartojantys lietuviškus jaustukus, o pykčiui ir džiaugsmui reikšti gausiai vartojami tiek lietuviški, tiek nelietuviški jaustukai. Vis dėlto, reikšdami džiaugsmą, mokiniai nurodo vartojantys daugiau ir įvairesnių nelietuviškų jaustukų, todėl galima teigti, kad šio jausmo raiška apklaustų mokinių kalboje yra angliškausia.

LITERATŪRA

- BŽ – *Bendrinės lietuvių kalbos žodynas* (rengiamas). Prieiga internete: <http://bkz.lki.lt>
 DLKG – *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*, red. V. Ambrazas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2006.

- DŽ – *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* (elektroninis variantas), red. S. Keinys, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2006. Prieiga internete: <http://www.dz.lt>
- Lekavičienė R. ir kt. 2008: *Psichologija šiandien*. Kaunas: Technologija.
- LKŽ – *Lietuvių kalbos žodynas 1–20* (elektroninis variantas), vyr. red. G. Naktinienė, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2005. Prieiga internete: <http://www.lkz.lt>
- ND – *Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas*. Internetinė duomenų bazė. Sudarė R. Miliūnaitė. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. Prieiga internete: <http://naujazodziai.lki.lt/>.
- Sauciuc G. 2006: Borrowings – a source of innovation in the class of interjections. – *Revue Roumaine de Linguistique* 2, 267–300. Prieiga internete: <http://www.lingv.ro/RRL%20202006%20Sauciuc.pdf>.
- Tossell Ch. C. 2012: A longitudinal study of emoticon use in text messaging from smartphones. – *Computers in Human Behavior* 28(2): 659–663.
- Vaicekauskienė L. 2007: *Naujieji lietuvių kalbos svetimžodžiai*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- Wolf A. 2000: Emotional expression online: gender differences in emoticon use. – *CyberPsychology & Behavior* 3(5): 827–833.
- Zabarskaitė J. 2009: Jaustukai kalboje ir šnekoje. – *Kalbos kultūra* 82, 91–109.

Gauta 2015 11 17
Priimta 2015 12 28